

LA NOTÍCIA DEL CAP DE SETMANA. TRACTAMENT DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ EN L'EDUCACIÓ INFANTIL

Lluís Ramon i Ferrer
Universidad Católica de Valencia "San Vicente Mártir"

A continuació es detalla l'experiència d'organitzar una activitat d'apropament dels mitjans de comunicació a l'aula d'Educació Infantil de 5 anys. Es tracta d'una proposta l'objectiu de la qual és desenvolupar aspectes del llenguatge oral i, alhora, introduir el llenguatge escrit, tot relacionant-los amb el context i el medi físic, social i cultural.

Des que naixen, els infants estan sotmesos a la pressió dels *mass media*, que de vegades poden fer trontollar la base dels dos elements que sustenten l'educació: la família i l'escola. Amb l'apropament dels mitjans de comunicació a l'aula d'Educació Infantil pretenem crear un esperit crític davant el món que envolta l'educand.

Aquesta proposta mira d'involucrar les famílies en l'escola per augmentar-ne la implicació en l'educació dels fills. L'escola sola no pot fer front a un repte que en la seua major part ha de recaure sobre les mares i els pares, ja que és la família qui fa la persona i la integra en la societat. Els mestres i les mestres són els continuadors subsidiaris de la tasca educadora. Si en primer lloc hom demana el concurs de les famílies, és per no inmiscir-se en la hipòtesi de realització pròpia que cada família té davant la vida.

No se'ns oblidia que totes les famílies no mostren la mateixa receptivitat a la demanda de col·laboració, ja siga per manca de temps, per desconsideració d'una tasca que és considerada innecessària, ja que s'ha delegat en l'escola, o bé per desconexió de l'activitat que se'ls proposa.

Les fases de la nostra experiència són:

1. Els infants amb els pares seleccionen una notícia apareguda als mitjans de comunicació. Per portar-la a l'aula demanem que estiga acompanyada d'un suport gràfic: si és una notícia triada de la premsa s'ha de dur el retall; si és de qualsevol altre mitjà de comunicació s'haurà de posar per escrit un titular.
2. Cada xiquet o xiqueta conta al grup la notícia triada.

3. Entre tots triem aquella que més ens interessa.
4. S'elabora un titular assequible al nivell dels infants.
5. Dibuixen la notícia i davall escriuen el titular.

Amb la incorporació de materials no específicament escolars, estem motivant l'educand perquè aprenga de l'entorn immediat. En seleccionar la notícia, els pares donen criteri als fills tot discriminant les idees que consideren fonamentals de les accessòries i, donant criteri en l'elecció, comencen a construir la persona des d'allò que es coneix. (Alsinet-Ribera, 2000: 127).

De vegades, les notícies que arriben a l'aula poden ser llunyanes en l'espai o el temps, però, filtrades per la llar, s'apropen al xiquet o xiqueta, que esdevé, així, artífex de l'aprenentatge personal. El fet de buscar a casa materials que tinguin lletres escrites pot provocar que a la llar es parli de llegir i escriure. A més, aquests materials quotidians en la vida de l'infant apropen la lectoescriptura al dia a dia, perquè fan més entenedor el marc que l'envolta (Fons, 1999: 144).

Per al socioconstructivisme, els adults introdueixen els nens en la pràctica lletrada sempre que fan una menció expressa de textos escrits. Per tant, activitats com llegir contes en veu alta a un infant o mostrar-li qualsevol activitat apareguda a la premsa, a més de la funció lúdica inherent, contribueix al desenvolupament del llenguatge, perquè amb aquesta acció poden deduir que el llenguatge dels llibres té unes convencions pròpies i que les paraules poden crear mons imaginaris més enllà de l'ara i ací (Teberosky, 2003: 44).

Sense posar entrebancs a l'aprenentatge lectoescriptor (ben bé sabem les interrelacions en el llenguatge), la nostra primera intenció és treballar l'expressió oral. Amb la tria de la notícia, la família no solament dóna les bases per a una crítica del món que envolta l'educand, sinó que també treballa les estratègies de l'exposició oral que haurà de fer servir l'infant a l'aula.

Els primers intents de reflexió sobre el llenguatge oral es remunten al segle v aC. La polis grega tenia en l'àgora el lloc de resolució dels problemes comuns; en aquest context, la retòrica, l'art de la persuasió, esdevingué eina fonamental per al domini de la societat. Segles més tard, bandejant l'estudi del llenguatge oral, l'escola centrà tots els esforços a ensenyar el llenguatge escrit, perquè es pensava que l'oral podria ser après de manera espontània. Fins fa ben poc, el treball de les habilitats orals no ha estat inclòs com un objectiu als *curricula* d'educació, sinó que el do de la paraula era considerat com una rara habilitat que solament alguns escollits tenien.

Potser a ningú se'ns amaga que una bona part de l'èxit en les nostres relacions socials o personals rau en una comunicació adequada. Els adults, mitjançant la conversa i durant anys, ofereixen als infants models de parla i els guien en l'aprenentatge discursiu, ajudant-los a establir el tema, ordenar les idees, a buscar la paraula adient, a dissimular, a no esmentar certs aspectes, a posar-ne de relleu uns altres... (Ruiz, 2003: 41).

Ara bé, l'aprenentatge per imitació no ha d'exonerar de l'abús d'espontaneïtat en el tractament de l'oralitat a l'aula, sinó que l'ensenyament cal que siga sistemàtic (Dolz i Vilà, 1997: 6). En l'ensenyament de la llengua oral és imprescindible que els infants siguen conscients de la variació del llenguatge (intenció, relació entre els participants, espai en què té lloc la comunicació, el temps amb què es compta) per adaptar-se a cada situació comunicativa.

Tradicionalment, l'ensenyament de l'expressió oral s'ha centrat en la producció del discurs més que no en el procés de composició. Aquest procediment és poc rendible perquè no fa evolucionar l'alumne per unes guies clares, sinó que mostra, en les intervencions orals, el domini lingüístic que tenia de bestreta. En canvi, amb un plantejament estratègic del text previ a l'execució, permet practicar els procediments lingüístics que entren en joc en relació amb el gènere¹ discursiu que s'ensenya (Vilà, 2005: 123).

Aprendre una llengua és aprendre a actuar en una cultura; per tant, a més de conèixer una sintaxi bàsica, suport de qualsevol construcció discursiva, i aprendre un vocabulari que mai no s'acaba d'adquirir, saber una llengua significa dominar tants tipus de discurs com usos socials.

Per a la realització de la nostra proposta didàctica, demanem, sempre que siga possible, que la notícia tinga una il·lustració perquè hi haja més constància de dos sistemes de representació. Aquests dos sistemes de representació i conceptualització de la realitat permeten comunicar l'experiència personal adquirida a través dels codis de cada una. És per això que cadascuna de les nostres sessions de treball constarà d'una explicació oral, còpia-dictat d'un titular i, finalment, un dibuix que expresse la interpretació plàstica de la notícia per part de l'educand.

Cada sistema de representació necessita i reté només algunes de les propietats de l'entorn. Al mateix temps, l'aprenentatge dels diferents sistemes de representació permet comunicar l'experiència humana des d'àmbits diferents i relacionar-se amb els altres des dels múltiples aspectes que proporciona la cultura.

En certa manera, emprar un sistema de representació és triar una manera d'entendre el món i de representar-lo públicament, ja que cada un posa marge a l'expressió i delimita la comunicació.

Quan l'educand explica la notícia seleccionada, i sobretot quan escolta les narracions dels companys, estableix i reconeix progressivament les relacions de conducta, emocionals

¹ Per a Bajtin (1997) totes les nostres expressions són gèneres discursius, entenent per gènere una sèrie d'enunciats més o menys articulats que una comunitat pot identificar. Per tant, aprendre a parlar és sinònim d'aprendre a construir enunciats adequats a la situació comunicativa. Aprendre a comunicar-se exigeix prendre part en activitats socials regides per la llengua. Un xiquet o una xiqueta pot ser capaç de narrar un fet amb una certa habilitat, però el mateix alumne pot trobar dificultats a l'hora de defensar el seu punt de vista. Per aquesta raó és important que es treballen a l'aula els gèneres discursius orals. L'ensenyament del llenguatge oral per gèneres ha estat reivindicat als tombants del segle passat i les primeries de l'actual (Dolz i Schneuwly, 1997 i 1998; Camps, 2000).

i afectives que en permetran la integració progressiva. A partir d'aquestes relacions, es desenvolupa el descentrament amb el reconeixement de l'existència d'altres persones conegudes, acceptant-les com a entitats pròpies amb possibilitats i iniciatives per a actuar autònomament. Progressivament, les relacions i la integració es perfilen amb més deteniment per mitjà de l'aprenentatge dels papers, els valors i les relacions assumides per aquestes persones en les diverses situacions que assignen les estructures socials de què formen part.

LA NOSTRA EXPERIÈNCIA

En primer lloc els vam mostrar als infants un periòdic i els vam preguntar què era allò.

Mestre: –Què és açò?

Arnau: –Un periòdic.

Imma: –Una revista.

Olga: –Una llibreta.

Vam votar a la recerca d'un consens. Resultat de les votacions: un periòdic, 8 vots; una revista, 7 vots; una llibreta, 1 vot.

Mestre: –Per a què serveix?

Imma: –Per ficar coses importants com el que fan en l'informatiu.

Ferran: –Sí, en la tele ho diuen.

Mestre: –Però, què són les coses importants?

Olga: –Un incendi on es maten els homes i les plantes i els animals.

Ferran: –Carreres de cavalls.

Vero: –També diuen el temps que farà..., si farà sol o no...

Juanma: –También cosas de futbolistas.

Vicent: –També de natació i de la bici...

Mestre: –I totes aquestes coses, què són?

Imma: –Són les notícies.

Ferran: –Les notícies que les diuen...

A continuació els vam mostrar una fotografia de Fernando Alonso a doble pàgina.

Mestre: –Qui és aquest senyor?

Tots: –Fernando Alonso.

Imma: –I té la camiseta i la gorra igual que el cotxe: groga i blava.

Juanma: –Coge un coche y gana la carrera... gana el azul.

Laura: –Ha guanyat una botella de vi.

Miquel: –L'altre cotxe, el que no guanya, és el vermell.

Juanma: –Sí, el de "Chumíquer".

Ferran: –Són cotxes de fórmula 1.

Arnau: –També n'hi ha de fórmula 2.

Ferran, Imma, Miquel: –No, de fórmula 2 no n'hi ha.

Arnau: –Sí. A que sí? Els de fórmula 1 són els que més corren, després estan els de fórmula 2, que corren menys...

Els vam explicar que tot allò eren notícies i que per a dilluns n'havien de triar alguna amb els pares. Una vegada feta la tria l'havien de saber contar, ja que dilluns al matí cada un contaria la seua. Vaig escriure una comunicació als pares:

Estimada família,
estem treballant a classe la proposta didàctica La notícia del cap de setmana, l'objectiu de la qual és desenvolupar aspectes del llenguatge oral i, alhora, introduir el llenguatge escrit, tot relacionant-los amb el context i el medi físic i social. Us agrairia que els caps de setmana comentàreu amb els vostres fills i filles alguna notícia apareguda als mitjans de comunicació, a fi que dilluns ens l'expliquen a la resta de la classe i entre tots i totes triarem la que considerem més interessant. Seria molt útil que aportaren material gràfic referent a la notícia.
Moltes gràcies per la vostra col·laboració.

Dilluns al matí començarem amb l'assemblea. Cada alumne tragué el material i contà als altres la notícia triada. En el procés electiu, cal explicar-los que les notícies s'han de triar segons l'interés que ens despertem, i no per l'amistat amb qui l'ha portada.

És el moment d'afavorir aquelles notícies que ens interessin més o bé perquè es puguen aprofitar com a eixos transversals o per la persona que l'ha portada.

Vam resumir cada notícia en un titular i la vam escriure en la pissarra. Un cop triada la millor, es dibuixà en un full i davall escrigueren el titular.

RESULTATS DE L'EXPERIÈNCIA

Els resultats de la nostra experiència han estat altament satisfactoris, tot i que hem copsat alguns problemes. En primer lloc, podem establir diversos graus de col·laboració per part dels pares. Alguns pares han respost de la manera adequada i han preparat l'activitat a casa. Altres no han preparat res, ja siga per manca de temps o per menyspreu a la tasca encomanada. Ens hem trobat amb un cas de desconeixement de les llengües vehiculars.

Les dificultats a l'aula han vingut de la mà dels diversos nivells d'aprenentatge: mentre alguns xiquets escrivien el titular de manera espontània, d'altres exigien per part del professor un dictat fonemàtic, encara d'altres copiaven de la pissarra el titular.

El mestre o la mestra són la peça clau en la tria d'una notícia o una altra. Caldrà valorar en la tria no solament la notícia més sorprenent, sinó aquella més aprofitable des del punt de vista dels eixos transversals o, sobretot, aquella notícia aportada pel xiquet o xiqueta que necessite més estimulació.

No podem establir quins seran els coneixements previs de l'activitat, sinó que cada notícia tindrà un context propi. Cada alumne parteix del coneixement personal de la realitat que l'envolta, cada família aporta una realitat sociocultural en què està incardinat l'infant.

Pel que fa a la temporalització, no podem pensar en una activitat que vaja més enllà d'un trimestre. A l'aula ocupa pràcticament tot el dilluns, ja que és una activitat de quasi dues hores: 40 minuts d'expressió oral, 30 minuts de dictat o còpia i 30 minuts de dibuix.

Aquesta experiència ha esdevingut molt interessant i motivadora per als xiquets i les xiquetes.

BIBLIOGRAFIA

- Alsinet, J. y M. Ribera (2000): "La relació entre els centres educatius i l'entorn", en: *Com ens ho fem? Propostes per educar la diversitat*. Barcelona: Graó. pp. 125-140.
- Bajtin, M. (1979): *Estética de la creación verbal*. Madrid: Siglo XXI.
- Camps, A. (2000): "Objecte, modalitats i àmbits de la recerca en didàctica de la llengua", *Recerca i formació en didàctica de la llengua*, en A. Camps (ed.): Barcelona: Graó.
- Díez de Ulzurrun Pausas, A. (coord.) (1998): *L'aprenentatge de la lectoescriptura des d'un punt de vista constructivista*. 2 vols. Barcelona: Graó.
- Dolz, J. y B. Schneuwly (1997a): "Géneros y progresión en expresión oral y escrita. Elementos de reflexión a partir de una experiencia realizada en la Suiza francófona", *Textos*, 11, pp. 77-98.
- Dolz, J. y M. Vilà (1997b): "L'oral formal", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Lletura*, 12, pp. 5-9.
- Fons Esteve, M. (1999): *Llegir i escriure per viure. Alfabetització inicial i ús real de la llengua escrita a l'aula*. Barcelona: La Galera.
- Ruiz Bikandi, U. (2003): "¿Cómo se aprenden las lenguas?", *Cuadernos de pedagogía*, 330, p. 38-41.
- Teberosky, A. (2003): "Alfabetización inicial: aportes y limitaciones", *Cuadernos de pedagogía*, 330, Barcelona: Fontalba, pp. 42-45.
- Vila y Santasusana, M. (2005): "La secuencia didáctica como metodología para la enseñanza y el aprendizaje del discurso oral formal", *El discurso oral formal. Contenidos de aprendizaje y secuencias didácticas*. Barcelona: Graó, pp. 117-129.

